עין משפט נר מצוה

סג א מיי׳ פ״ב מהלכות נזקי ממון הלכה יט ועי׳ בהשגות ובמ״מ סמג עשין סח טוש״ע ח״מ סי׳ שצה:

סד ב ג ד מיי׳ שם פ״י הלכה ח סמג שם:

סה ה מיי׳ שם הלכה יא:

סו ו מיי׳ שם פ״ה הלכה א ועיין בהשגות ובמ״מ סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שצז סעיף א וסעיף ג:

סז ז מיי׳ פ״ו שם הלכה א סמג שם טור ש״ע ח״מ סי׳ שפט סעיף ה:

סח ח מיי׳ שם הלכה ז:

רבינו חננאל

גם נתברר מזו דפי פרה כחצר הניזק דמי. דכד איבעיא ואפשיטא דכחצר הניזק דמי, דחאה רב מרי ואמ׳ שן דחייב רחמנא כגון שנתחככה בכותל להנאתה והפילה הכותל או טינפה פירות להנאתה, שדומה היזיקן לשן דיש לה הנאה להזיקה שכשם שיש לה הנאה באכילתה כך יש הנאה כשנתחככה בכותל וכיוצא בה. ואקשי׳ עליה, והא כתי׳ (שמות כב, ד) ובער זה השן וכתי׳ (מלכים א יד, י) כאשר יבער הגלל עד תומו, ש״מ דשן דחייב רחמנא כגון דבעיר ליה כוליה שנא׳ עד תומו (לעיל ג, א). וזה שהפילה הכותל וטנפה הפירות לא ביערם לגמרי דהא קיימי ומתחזו. **ופריק רב אשי**, כגון דשף צלמי. פי׳ כגון שהיו לו צורות מצויירים בכותל נתחככה בהן ושפשפה אותם מלשון (תרגום אונקלוס דברים ט, כא) ושפית יתיה בשופינא, ובערם מן הכותל לגמרי כדגרסי׳ בסוף יום הכפורים (יומא פח, א) בעניין שכבת זרע (שיבע) [שיבש] על בשרו אם מבערב ישפשף, כלומ׳ יחכך בבשרו עד שיבערהו לגמרי. ובא רב אשי ופירק אחר דפסע פסועי, פי׳ כגון בצע המקום שנתחככה בהן שיברה האבנים ושחקתן והפירות בדריסה טינפתם ודרסתם, כדכת׳ (איכה ב, יז) בצע אמרתו לשון כלייה והוא תמימות והשלמות. **ואתינן** למיפשטה מיהא, שיסה בו כלב כו׳, ופשוטה היא. **דאפיק כלבא לניביה וסרטיה**, פי׳ שיני הכלב שהן ניבין גדולין יוצאין מפיו ולחוץ (וחכה) [והכה] בהן ולא הכניס לתוך פיו. **ת״ש השיך בו את הנחש כו׳.** ופרקי׳ לעניין קטלא דברי הכל חייב ולא יכיל מזיק למימר מאי בעית ברשותי. כי קמיבעיא לן לעניין ממונא. **ולא [איפשיטא]** אלא ממתני׳ דקתני על החררה משלם נזק שלם ש״מ דפי הכלב כחצר הניזק דמי. (פסק) **והשתא** סלקא שמעתין כר׳ יוחנן דאמ׳ אישו משום חציו אית ליה נמי משום ממונו, וקיימ׳ לן כוותיה. **הנהו עיזי דבי תרבו דהוו מפסדי** לרב יוסף ואמ׳ לאביי זיל אצנעינהו, כלומ׳ הזהר לבעליהן שישמרו אותן. והשיבו אביי יאמרו (ל)בעליהן יגדור גדר לשדהו. והשיב רב יוסף אם כל שדות (אם כל שדות) גדורות הן האי דכתי׳ ובער בשדה אחר היכי משכחת לה. ופירק אביי, בשחתרה הבהמה הגדר או נפל הגדר בלילה ונכנסה הבהמה ואכלה, כי האי גוונא השן חייבת, אבל בשדה שאינה גדורה השן פטורה. ועמדה הא דאביי, ולא איפריכא. והא דמכריז רבה ואיתמא ר׳ יוסף, לאו דסמכה היא, דרב יוסף כשמעתיה, ואביי הא אוקמיה בטעמ׳, ואסתלק רב יוסף ושתק, ולרבה לא איתברירה דדבריו נינהו דהא גרסי׳ ואיתמ׳ ר׳ יוסף, לפיכך אין כח לפסוק הלכה כמותו. **פי׳ עיזי דשוקא.** העמדין לטביחה. **מתני׳. איזהו תם ואיזהו מועד. מועד שהעידו עליו ג׳ ימים, ותם שיחזור בו ג׳ ימים, דברי ר׳ יהודה. ור׳ מאיר אומ׳ מועד שהעידו בו ג׳ פעמ׳ כו׳.** גמ׳. ואמרי׳ מאי טעמ׳ אמ׳ אביי תמול (שמות כא, לו) חד, מתמול תרי. כלומ׳ אלו היה כתי׳ תמול אינו אלא יום אחד, השתא דשינה קרא וכת׳ מתמול תרי יומי נינהו. שלשום תלתא, ולא ישמרנו ונגח רביעית, נעשה מועד ומשלם נזק שלם. רבא אמ׳ לא שנא כת׳ תמול ולא שנא כתי׳ מתמול תרויהו חדא יומא משמע, שלשום תרי, ולא ישמרנו אלא נגח עוד עד יום שלישי, מכאן ולהבא נעשה מועד וכל מה שיגח ישלם שלם שור תחת השור. **ולדברי הכל** נגיחה רביעית נזק שלם, ואביי ורבא בקראי פליגי ולא בעיקר הנגיחות, דבהדיא קתני כל שהעידו בו ג׳ ימים. ועוד, הלא תראה בתחלת חזקת הבתים (ב״ב כח, א) דמותיב במתמיה בדבר ברור אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית לא מיחייב הכא נמי עד שנה רביעית לא [illegible] ופריק, הכי השתא התם מכי נגח ג׳ נגיחות הוה ליה מועד, [illegible] כי לא נגח מאי משלם. הכא, כיון דאכלה ג׳ שנים קמה ליה בחזקה. ועוד שנינו משנה שלימה (לקמן מא, א) שור שנגח את האדם ומת, מועד משלם את הכופר, ותם פטור מן הכופר, וזה וזה חייבין מיתה. ואקשי׳ בגמ׳ (לקמן מא, א) וכי מאחר דמתם קטלינן ליה, מועד דקטל היכי משכחת לה. ופרש רבה [illegible] כגון שהרג ג׳ בני אדם. רב זביד אמ׳ כגון שקטל בהמות, [illegible] (יבמות סד, ב) וסתות ושור המועד הילכ׳ כרשב״ג [illegible] הילכ׳ כר׳ יהודה [illegible] ר׳ יוחנן [illegible]. **והוצרכנו לפרש כל זה** שראינו במקצת פירושי רבותינו הגאונים שאמרו כי בנגיחה השלישית משלם נזק שלם, וכמדומים עליהם [illegible].

תוספות

וזה הלשון לאו דוקא דהכא לא שייך לשון זה שהכלב לקח מעצמו אלא כלומר כיון דגזירת הכתוב דבעי׳ אכילה בחצר הניזק ואי פי פרה כחצר המזיק אפילו כי אכלה בגדים דבעל החררה הוי אכילה בחצר המזיק ואגב דשייך לשון זה בנתן אחר לתוך פיה נקט ליה ומייתי משיסה בו את הכלב [א] דשסוי מיקרי ° אפילו הכניס יד חבירו בפי הכלב או הנחש [ב] והשיך היינו דתחב ודחק שיני הכלב ונחש בבשר חבירו וא״כ אמאי חייב בעל הכלב והלא ידו בחצר המזיק הוא ולימא ליה מאי בעי ידך בפומא דכלבאי והא דקאמר שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה אף על גב דמשכחת לה שפיר כגון שהלקיחה היתה בחצר הניזק אלא משום דפשטיה דקרא משמע שהביעור היתה בחצר הניזק קבעי היכי משכחת לה ובריש מסכת שבת (דף ג:) איכא נמי תפשוט מסוגיא דשמעתין דקאמר תפשוט מדבעי רב ביבי בר אביי: **תא שמע שיסה בו את הכלב.** ותימה דאמאי לא משני לענין קטלא לא אמרינן כדאמרינן בסמוך דהך משנה היא רישא דהשיך בו את הנחש דמייתי בתר הכי בפ׳ אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף עו: ושם) ושמא משמע ליה רישא בין לענין מיתה בין לענין נזקין ולקמן נמי מייתי לה גבי בעיא משסה כלבו של חבירו: **דאפקיה לניביה** וסרטיה. הו״מ לשנויי כגון שלא הכניס יד חבירו אלא הכלב עצמו לקחה כשסיסהו אלא דמשני לפי מה שסבור דמיירי כשהושיט לו ידו: **יכלי למימר לגדור מר גדירא בארעיה.** היה נשמט אביי שלא היה חפץ לילך לשם דהתנן (לעיל דף יט:) אכלה מתוך החנות משלמת כו׳ ולא אמרינן היה לו לנעול חנותו וכן אכלה מלידי הרחבה ולעיל נמי לא פריך דליפטר בעל הכלב מן החררה [ג] ורב אלפס פסק כרב יוסף וליתיה לדאביי דדחויא בעלמא הוא: **הנהו עיזי דשוקא כו׳.** דוקא בהנהו דקיימי לשחיטה ואע״ג שישלמו מה שהזיקו לא בעי למיקם בהדייהו לדינא וזימנין נמי דליכא סהדי אבל עז לחלבה ורחל לגיזתה יכול לומר כשיזיק ישלם כדאשכחן גבי עיזי דבי תרבו דאמר ליה זיל אצנעינהו ולא אמר ליה זיל שחטינהו: **איזהו מועד כו׳.** אומר ר״י דהא דאמרינן בהבא על יבמתו (יבמות דף סד:) דסתם לן תנא דשור המועד כרשב״ג דאמר בשלש זימנין הוי חזקה לא משום דתיהוי פלוגתייהו בשור המועד דמקראי דרשינן [ד]: **שיהו התינוקות כו׳.** אף על גב דאדם אית ליה מזלא מ״מ כיון שנעשה שפל כל כך שהתינוקות ממשמשין בו ודאי חזר לקדמותו ולא בא ר״מ למעט שלא תועיל חזרה שלשה ימים אלא השמיענו דאפילו ביום אחד פעמים דאיכא חזרה כגון ע״י תינוקות וג׳ פעמים ביום אחד [ה] נראה דאין מועיל לדידיה לחזרה אע״פ שמועיל להעדאה דה״נ אשכחן לר״ש דבשלשה פעמים הוי מועד ובחזרה בעי ג׳ ימים: **ולא ישמרנו האידנא חייב.** פי׳ בקונטרס בפי׳ ראשונה דלרבא בפעם ג׳ חייב נ״ש ל״נ לפי׳ הא דקאמר לקמן דאתו ג׳ כיתי סהדי בחד יומא דלמ״ד לייעודי תורא אייעד ומשלמין בעלים נ״ש אע״פ שלא ידעו תחלה ואינו נראה דהוועד בבעליו כתיב ואח״כ אם לא ישמרנו משלם נ״ש וברייתא דלקמן קתני דאין השור נעשה מועד עד שיעידו בפני בעלים וא״כ אפילו למ״ד לייעודי תורא צריך שידעו הבעלים תחלה וכי אתו ג׳ כיתי סהדי בחד יומא והעידו בבעלים לא ישלמו בעלים נ״ש עד נגיחה ד׳ ורש״י עצמו חזר בו משום דבריש חזקת הבתים (ב״ב דף כח. ושם) קאמר סתמא דגמרא אי מה שור המועד עד נגיחה ד׳ לא מיחייב כו׳ [ו] ופי׳ דמשמעות דורשין איכא בינייהו [ז] והר״ר

גמרא

כחצר הניזק דמי דאי כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי דאיבעיא להו פי פרה כחצר הניזק דמי או כחצר המזיק דמי ואי אמרת כחצר המזיק דמי שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה אמר רב מרי בריה דרב כהנא כגון שנתחככה בכותל להנאתה וטנפה פירות להנאתה מתקיף לה מר זוטרא והא בעינא כאשר יבער הגלל עד תומו וליכא רבינא אמר דשף צלמי רב אשי אמר דפסעי פסועי ת״ש [א]שיסה בו את הכלב שיסה בו את הנחש פטור מאן פטור (א) [א]משסה פטור וחייב בעל כלב ואי אמרת כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי אימא פטור אף משסה ואיבעית אימא דאפקיה לניביה וסרטיה ת״ש [ב]השיך בו את הנחש רבי יהודה מחייב וחכמים [ב]פוטרים [ג]ואמר רב אחא בר יעקב כשתימצי לומר לדברי ר׳ יהודה ארס נחש בין שיניו הוא עומד לפיכך [ד]מכיש בסייף ונחש פטור לדברי חכמים [ג]ארס נחש מעצמו מקיא [ד]לפיכך נחש בסקילה ומכיש פטור ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי ידך בפומא דחיוואי לענין קטלא לא אמרינן ומנא תימרא דתניא [ה]הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית ומת השור בסקילה ובעלים פטורים מן הכופר בעלים פטורין מן הכופר מ״ט דאמר ליה ברשותי מאי בעית שורו נמי לימא ליה מאי בעית ברשותי אלא לענין קטלא לא אמרינן הנהו עיזי דבי תרבו דהוו מפסדי ליה לרב יוסף א״ל לאביי זיל אימא להו למרייהו דליצנעינהו אמר ליה אמאי איזיל דאי אזילנא אמרי לי לגדור מר גדירא בארעיה ואי גדר שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה כשחתרה אי נמי דנפיל גודא בליליא [ו]מכריז רב יוסף ואיתימא רבה דסלקין לעילא ודנחתין לתתאה הני עיזי דשוקא דמפסדי מתרינן במרייהו תרי ותלתא זמנין אי ציית ציית ואי לא אמרין ליה תיב אמסחתא וקבל זוזך:

מתני׳ איזהו תם ואיזהו מועד [ז]כל [ה]שהעידו בו שלשה ימים ותם משיחזור בו שלשה ימים דברי ר׳ יהודה רבי מאיר אומר מועד שהעידו בו שלשה פעמים [ח]ותם כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח:

גמ׳ מאי טעמא דר׳ יהודה אמר אביי [1]תמול חד מתמול תרי שלשום תלתא ולא ישמרנו בעליו אתאן לנגיחה רביעית רבא אמר תמול מתמול חד שלשום תרי ולא ישמרנו האידנא חייב ור״מ מ״ט דתניא א״ר מאיר

ריחק

רש״י

כחצר הניזק דמיא. ושדה אחר קרינא ביה: **ואי אמרת כו׳.** גמרא קמהדר כלומר אמאי מספקא לך פשיטא דכחצר הניזק דמי דאי כחצר המזיק דמי א״כ שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה: **נתחככה בכותל.** דתולדה דשן היא אבל שן ממש לא דאמר ליה פי פרתי רשותי היא: **וטנפה פירות.** ע״י גלגול כעין שעושין סוסים וחמורים ובלע״ז וולט״ר: **והא בעינן עד תומו.** דמכליא קרנא דהא ובער זה השן מיבער הגלל עד תומו[ו] נפקא לן בפ׳ קמא (דף ג:) והכא ליכא תומו שעדיין האבנים והפירות בעין: **דשף צלמי.** כשנתחככה בכותל מחקה צורה שעליו דאיכא תומו: **דפסעי פסועי.** כשנתגלגלה על הפירות תחבתן בטיט ואי אפשר ללקטן. לישנא אחרינא דפסאי פסואי כמו פסו אמונים (תהלים יב) כלומר ששפכה משקה בגלגולה דכליא ופסיא קרנא: **פטור משסה.** דגרמא בנזקין פטור: **דאפקיה לניביה.** שהוציא שיניו וסרטו דלא הכניס ידו לתוך פיו: **השיך בו את הנחש.** שנטל את הנחש בידו והגיע פיו ליד חבירו עד שנכנסה לתוכו ונשכו ומת: **מחייב.** מיתה: **בין שיניו עומד.** ובלא כוונת הנחש יצא הארס: **לפיכך מכיש בסייף.** דהוה ליה כאילו הרגו בסייף שהורג ממש הוא ולא גורם: **נחש בסקילה.** כדין שור הורג אדם דכתיב השור יסקל (שמות כא): **לענין קטלא.** הריגת נחש: **לא אמרינן.** מאי בעי ידך כו׳ ואפילו כחצר המזיק דמיא אינו פטור אלא נהרג אבל לענין נזקין אמרינן מאי בעית ברשותי כדתנן בפ״ק (דף ט:) חוץ מרשות המיוחדת למזיק ומיבעיא לן פי פרה אי כחצר המזיק דמי או לא עד דפשיטנא לה מכלב שנטל חררה: **בי תרבו.** שם משפחה: **דסלקין לעילא.** מבבל לארץ ישראל: **ודנחתין לתתאה.** מארץ ישראל לבבל. הוו בקיאין בדין זה: **עיזי דשוקא.** דקצבי דקיימי לשחיטה אלא דמשהו להו עד יומא דשוקא: **מתרינן במרייהו.** אי מפסדן אפילו ברשות הרבים: **תיב אמסחתא.** מקום מעמד הקצבים: **וקביל זוזך.** אפילו ביומא דלאו דשוקא שחיט להו הואיל ולשחיטה קיימן: **מתני׳ משיחזור בו שלשה ימים.** שרואה שוורים ואינו נוגח חוזר לתמותו: **שלשה פעמים.** ואפילו ביום אחד: **גמ׳ אתאן לנגיחה רביעית.** שאם לא שמרו ונגח נגיחה רביעית משלם מעלייה נ״ש אבל אשלישית פלגא נזקא הוא דמשלם: **ולא ישמרנו האידנא.** בנגיחה שלישית חייב עליה נזק שלם:

ריחק

מסורת הש״ס

א) סנהדרין עו: לקמן כד:, ב) סנהדרין שם, ג) [שם עח.], ד) [מלה זו ליתא בערוך ולא בתשבי ואולי צ״ל ומשיך וע׳ ערוך ע׳ ארס], ה) [יבמות סה. ע״ש], ו) [מ״א יד], ז) [ועי׳ תוס׳ יבמות סה. ד״ה ושור],

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ מאן פטור פטור משסה וחייב:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה תפשוט וכו׳ אפי׳ הכניס יד חבירו. עי׳ לקמן ד׳ נו ע״א תוספות ד״ה אילימא:

לעזי רש״י

וולט״ר [וולטי״ר]. לגלגל.

מוסף רש״י

שיסה. גירה (סנהדרין עו:). **השיך בו את הנחש.** שאחז את הנחש בידו והוליכו והגיע שיני נחש בידו של חבירו (שם) והשיך הנחש בבשרו (שם עח.). **בין שיניו הוא עומד.** והרי הוא כתוקע סכין בבטנו, דלאו גרמא הוא, שהרי כלי משחיתו בידו (שם). **מכיש בסייף.** כדין רוצח (שם). **מעצמו מקיא.** בנשיכתו, וכשהשיכו זה עדיין אין בו כדי להמית, לפיכך גרמא בעלמא הוא, אף על פי שיודע שסופו להקיא מיהו לאו מכחו מיית (שם). **נחש בסקילה,** כדין שור שהמית, דכל בהמה וחיה כשור הן אלא שדבר הכתוב בהוה (שם). **תמול חד מתמול תרי.** ר׳ יהודה סבר כתיב או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשום, מתמול תרי שלשום תלתא, הרי ג׳ ימים (תענית כא:).

מוסף תוס׳

א. ולפי מאי דפרישית (לעיל) מאי פריך, שאני הכא דאיכא נטילה, שנטל הכלב ידו ונשכה, וי״ל דמשמע ליה. ר״פ. ב. ומ״מ אין זה כמו השיך דסיפא, דהתם מיירי. ר״פ. ג. שאין מוטל עליו לשמור עצמו מלהיות ניזוק (עי׳ לעיל תוד״ה וליחייב - השני), וא״כ למה יגדור כלל. ר״פ. ד. [ו]רבי לא פליג אקרא, אלא כלומר התם מתקיימין דברי רשב״ג. תוס׳ יבמות סה ע״א ד״ה ושור. ועי׳ מהר״ס. ה. בלא משמוש תינוקות. נימוק״י. ו. [ולפירושו הכא] הוה מסיק (הכא) [התם] גמרא דלא כהלכתא, דקי״ל כרבא לגבי אביי. תוס׳ ב״ב כח ע״א ד״ה אי. ז. ותרוייהו מודו דלא מחייב נזק שלם אלא עד נגיחה רביעית. תר״ת ור״א.

א)ריחק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא כל שכן אמרו ליה זבה תוכיח שריחקה ראיותיה טמאה קירבה ראיותיה טהורה אמר להן הרי הוא אומר [1]וזאת תהיה טמאתו בזובו [א]תלה הכתוב את הזב בראיות ואת [ב]הזבה בימים ממאי דהאי וזאת למעוטי זבה מראיות ⊖ אימא למעוטי זב מימים אמר קרא [2]והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש זכר לנקבה מה נקבה בימים אף זכר בימים ולקיש נקבה לזכר מה זכר בראיות אף נקבה בראיות הא מיעט רחמנא וזאת ומה ראית מסתברא קאי בראיות ממעט ראיות קאי בראיות ממעט ימים תנו רבנן איזהו מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח דברי ר' יוסי ר' שמעון אומר מועד כל שהעידו בו שלש פעמים ולא אמרו שלשה ימים אלא לחזרה בלבד אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר' יהודה במועד שהרי ר' יוסי מודה לו והלכה כרבי מאיר בתם שהרי ר' יוסי מודה לו אמר ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד שהרי רבי שמעון מודה לו והלכה כרבי יהודה בתם שהרי רבי שמעון מודה לו אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי ג)דרבי יוסי נימוקו עמו [ג]אבעיא להו שלשה ימים דקתני [ג]לייעודי תורא או לייעודי גברא למאי נפקא מינה דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא אי אמרת לייעודי תורא מייעד ואי אמרת לייעודי גברא לא מייעד מימר אמר השתא הוא דקמסהדו בי מאי תא שמע [ד]אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו ד)בפני בעלים ובפני בית דין העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים בפני בעלים ושלא בפני בית דין אינו נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בית דין ובפני בעלים [ה]העידוהו שנים בראשונה ושנים בשניה ושנים בשלישית הרי כאן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה נמצאת כת ראשונה זוממת הרי כאן שתי עדיות והוא פטור והן פטורים נמצאת כת שניה זוממת הרי כאן עדות אחת והוא פטור והן פטורים נמצאת כת שלישית זוממת כולן חייבין ועל זה נאמר [3]ועשיתם לו כאשר זמם וגו' אי אמרת לייעודי תורא שפיר

אלא

רש"י

ריחק נגיחותיו. ג' ימים: **חייב.** כדכתיב [שמות כא] תמול שלשום: **ריחקה ראיותיה.** ג' ראיות בג' ימים טמאה ז' ימים כדכתיב [ויקרא טו] כי יזוב זוב דמה ימים רבים ודרשינן (בת"כ פ' מצורע ה) ימים שנים רבים שלשה: **קירבה ראיותיה.** ביום אחד טהורה מטומאת שבעה אלא שומרת יום כנגד יום: **הרי הוא אומר וזאת כו'.** ומשום גזירת הכתוב הוא דלא דרשינן ק"ו: **הזב בראיות.** דכתיב בהאי קרא זוב תלתא זימני וכתיב טומאתו היא דמשמע בהנך ג' הוי טמא וכתיב זאת דמשמע אין לך אלא מה שכתוב בו זב בראיות ולא זבה בראיות: **קאי בראיות.** האי וזאת גבי ראיות כתיב וממעט ראיות לזבה: **ממעט ימים.** בתמיה: **אלא לחזרה.** שאם חזר לאחר העדאתו שלשה ימים שראה שוורים ולא נגח חזר לתמותו: **כרבי יהודה.** דמתני': **נימוקו עמו.** טעמיו וראיותיו עמו: **לייעודי תורא.** ולמעוטי היכא דנגח ביום אחד: **או לייעודי גברא.** לייעד בעל השור בעינן שלשה ימים: **בחד יומא.** והעידו על שלש נגיחות של ג' ימים: **אי אמרת.** לא בעינן ג' ימים אלא לייעודי תורא ולמעוטי קירב נגיחותיו הא מייעד דריחק בנגיחות: **השתא הוא דקמסהדו בי.** כל שלשתן הכיתות באו ביום אחד והתורה אמרה שלשה ימים: **והועד בבעליו.** ואין עדות אלא בב"ד: **הרי כאן ג' עדיות.** שאם בטלה אחת מהם לא בטלו השתים ומשלם עליהם חצי נזק ואם לא בטלה הרי הוא מועד: **והן עדות אחת להזמה.** שהרי על ידי שלשתן הוא מועד הלכך עדות אחת הן לכך שאם נמצאת כת ראשונה זוממת הוא פטור מלשלם על הנגיחה ו)שלישית אלא חצי נזק: **והן.** הזוממין: **פטורין.** מתשלומי נגיחה שלישית ואע"פ שהן היו גורמים לו לשלם עליה נ"ש פטורין שאין העדים משלמין ממון עד שיזומו כולן: **כולן חייבין.** לשלם הח"נ של העדאת נגיחה שלישית בין כולן ולד תמות משלמים שני עדים האחרונים שהעידו עליה: **אי אמרת לייעודי תורא.** בעינן ג' ימים אבל גברא ביום אחד מייעד מצי לאוקמא כשבאו כולן ביום אחד שהביאן ניזק שלישי להעיד על ג' נגיחות של ג' ימים ומשום הכי שייכי קמאי בכל העדאה שרגילים לדבר דלשוייה מועד אתו דלא מצו למימר אנן לחיובי פלגא נזקא אתינן מקמייתא ולא לשוייה מועד דודאי הני ידעי בהני שהרי בעל נגיחה שלישית הביאן ומה לו ולנגיחות הראשונות אלא כדי לייעדו והדדי אתו:

אלא

תוספות

והר"ר עזריאל פי' [א] דאיכא בינייהו דלאביי דדריש לא ישמרנו לנגיחה ד' לא משלם נזק שלם עד יום ד' דלא ישמרנו הוי יום ד' דומיא דתמול שלשום אבל לרבא דלא כתיב נגיחה ד' אפילו נגח ד' בג' חייב ז) וקשה למאי דפי' דלא משלם ברביעית נ"ש אפי' למ"ד לייעודי תורא אא"כ העידו בבעלים בנגיחה ג' דאמרינן לקמן בפרק שור שנגח ארבעה וחמשה (דף מא. ושם) וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה ומשני כגון שהוזמו זוממי זוממין ופריך הניחא אי לייעודי תורא שפיר אלא אי לייעודי גברא בעינן מצי אמר ליה לא הוה ידענא דתוראי נגחן ולפי מה שפיר' אפילו אי לייעודי תורא נמי לא אתי שפיר [ב] וי"ל דלכתחילה כשהוזמו השלשה כיתות לקחו הבעלים את השור [ג] וכשבאו זוממי זוממין והעידו בבעליו בבית דין לא הספיקו לגמור את דינו עד שנגח נגיחה ד' בעוד שהיה בבית בעליו וכמ"ד גומרין דינו של שור שלא בפניו והו"מ למפרך הניחא למ"ד גומרין אלא בלאו הכי פריך שפיר הניחא אחר ור"ת מפרש שאין נאסר על ידי גמר דין כל זמן שהוא קיים ⊖ ועדיין שלו הוא ⊖ עד לאחר סקילה או לאחר שחיטה והשתא אתי שפיר אפי' נגמר דינו ואח"כ נגח והא דקתני לקמן בברייתא נמצאת כת שלישית זוממת כולן חייבין אע"ג דעדיין לא חייב נזק שלם [ד] מכל מקום כיון שמייעדין אותו וממילא מתחייב נזק שלם ברביעית כשהוזמו צריכין לשלם כפי מה שתעלה נגיחה ד' כשיגח אע"ג דבפרק הנחנקין (סנהדרין דף פו:) אמר עידי גניבה בנפש שהוזמו ועידי גניבה ראשונה של בן סורר אין נהרגין התם לאו משום דיכול להיות שלא יבאו לידי חיוב פטרינן להו אלא התם משום דמצו למימר להלקותו באנו ועידי גניבה בנפש שהוזמו לוקין כדפירש התם בקונטרס אבל הכא ע"כ לא באו כי אם לייעדו ולחייבו נזק שלם כשיגח נגיחה ד' כדמסיק ואזיל דלא מצו למימר לחיובי פלגא נזקא קאתינן ח) א"כ אין חייבין אלו הכיתות אלא במה שעשאו מועד ואומדין כמה נפחת שורו מדמיו [ה] ולא צריכא השתא לנגיחה רביעית כלל:

הרי הוא אומר וזאת. ואם תאמר כל שכן השתא דאיכא למימר תוכיח דמיעט קרא בהדיא וי"ל דה"ק דהתם גלי קרא דלא שייכא התם סברא של קירוב וריחוק שאין שם הטעם תלוי משום דמוחזקת בכך רואה אלא דגזירת הכתוב הוא דבשלשה ימים היא זבה אפי' אם יבא אליהו ויאמר ודאי לא תראה עוד:

ודלמא למעוטי זב מימים. ולא בעי למימר אבל לא זבה מראיות דאם כן לשתוק מוזאת [ו] אי נמי המקשה סמך אהיקישא וכדפריך בסמוך מה ראית:

קאי בראיות ממעט ראיות. תימה אדרבה קאי בזב ממעט זב קאי בזב ממעט זבה [ז] כדדרשינן בפ"ק דשחיטת חולין (דף כד. ושם) שאין הלוים פסולים במומים דכתיב וזאת אשר ללוים [ח] ואין אחרת ללוים ויש לומר דהתם נמי הוה דרשינן וזאת ללוים ולא לכהנים שאין שנים פוסלין בכהנים אלא [ט] משום דדרשינן ליה מאשר ללוים:

אנא כרבי יוסי ס"ל. והא דלא קאמר הלכה כרבי יוסי משום דניחא ליה למנקט תנאי דמתניתין:

אי לייעודי גברא. לא שיהא מועד לעבור בהתראות [י] דאם כן לא היה מתחייב עד נגיחה של חמישית נ"ש [יא] אלא לייעודי שיודיעו בכל פעם שנגח שורו וישמרנו:

תלתא כיתי עדים. לאו דוקא דהוא הדין כת אחת [יב]:

השתא הוא דקמסהדי בי. תימה לר"י ט)דמ"מ קנס לא הוי אפי' למ"ד (לעיל דף טו.) פלגא נזקא קנסא דמכי נגח שלש נגיחות יצא מחזקת שימור ונראה לתרץ דאין חצי נזק חלוק כיון דהוי קנס בחד דוכתא הוי קנס בכל דוכתי כדאשכחן גבי שלשים של עבד דאפי' העבד שוה שלשים לא פחות ולא יותר מכל מקום הוי קנס ואי מודה ביה מיפטר:

בפני ב"ד. זהו מסברא דמי יקבל עדות אם לא בפני בית דין:

הרי כאן שלש עדיות. לענין שלא אחין ואחד מן השוק מצטרף עמהן

לימרו

מסורת הש"ס

א) תענית כא: ב"ב כח:, ב) [גיטין סז.], ג) [לקמן מא.], ד) נ"ל בפני ב"ד ובפני בעלים שנאמר והועד בבעליו וכו' מהר"מ, ה) [מכלתא דזבים פרשה ה], ו) ס"א רביעית, ז) ועיין מהר"מ מ"ש בשם גליון עוד תירוץ אחר, ח) [נ"ל א"נ רש"ש], ט) עי' מהר"ס,

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תִּהְיֶה טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת זוֹבוֹ אוֹ הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ מִזּוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הִוא: ויקרא טו ג

2. וְהַדָּוָה בְּנִדָּתָהּ וְהַזָּב אֶת זוֹבוֹ לַזָּכָר וְלַנְּקֵבָה וּלְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִם טְמֵאָה: ויקרא טו לג

3. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יט יט

גליון הש"ס

גמ' אימא למעוטי זב מימים. עיין תשובת רשד"ם חלק י"ד סימן רלו ותשובת הר"מ אלשקר סימן עו: תוס' ד"ה [בדף כג ע"ב] ולא ישמרנו כו' ועדיין שלו הוא. עיין זבחים דף עא ע"א תוס' ד"ה אפי': בא"ד שלו הוא עד לאחר סקילה. עי' יש"ש דמכילתין [פרק ב] סימן כ"ג בסה"ד:

מוסף רש"י

ריחק נגיחותיו. כשנגח בג' ימים זה אחר זה, **קירב נגיחותיו.** שנגח ג' פעמים ביום אחד, לא כל שכן (תענית כא:) הוי מועד מקל וחומר (ב"ב כח:). **נימוקו עמו.** טעמי ראיותיו מביא לו בכל מקום, במסכת גיטין (סז.) מני שבחן של חכמים וזהו שבחו של ר' יוסי (ערובין יד:) נים וקו, דבר ישר כקו המשקולת (שם נא.) פירושו עמו לתת טעם לכל דבריו, שהיה מיישב את דבריו (גיטין שם) טעמו, שהיה מביא טעם לדבריו כל שעה (בכורות לז.).

מוסף תוס'

א. דודאי לכו"ע לא מחייב עד רביעית, [אלא]. תוס' ב"ב שם. ב. [ד]כיון שנודע שנגח קודם נגיחה רביעית מיד קטלינן ליה, ותו לא אתי לידי מועד. ר"פ לקמן מא ע"א ד"ה שהוזמו. ג. שהיה בב"ד לפי שתפסוהו ע"פ עדים הראשונים, והוליכוהו לביתם. ר"פ שם. ד. דאכתי לא נגח נגיחה רביעית. רשב"א ד"ה נמצאת. ה. שאינו ראוי אלא לשחיטה. רשב"א. ו. דמהיכא תיתי לן למימר דזב בימים. הרא"ש בשיטמ"ק. אלא כך הוא מקשה דימעט זב מימים וזבה מראיות. גליון בשיטמ"ק. ז. דהכי מסתבר טפי כדמשמע פשטיה דקרא וזאת תהיה טומאתו ולא אחרת. תוס' חולין כד ע"א ד"ה זאת. ח. שנים פוסלין בלוים. רשב"א. ט. בתוס' חולין שם: אי לאו. י. ובנגיחה שניה הוא עובר על התראה וכן שלישית וכן רביעית. תר"ת ור"א. יא. [דהא] נגיחה ראשונה לא תהא מן המנין, דהא לא הותרה בה. רבינו ישעיה בשיטמ"ק. יב. עיין רשב"א.

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"ג מהל' מחוסרי כפרה הלכה ז ח:

ע ב מיי' פ"ו מהלכות אסורי ביאה הלכה ז סמג עשין רמג:

עא ג מיי' פ"ו מהלכות נזקי ממון הל' א:

עב ד מיי' שם הלכה ב ופ"ה מהל' סנהדרין הלכה יב:

עג ה מיי' פכ"א מהל' עדות הלכה ח:

רבינו חננאל

אמרו לו לר' מאיר זבה תוכיח שריחקה ראיותיה טמאה, קרבה ראיותיה טהורה. תורת הזב ג' ראיות, שנ' (ויקרא טו, ג) וזאת תהיה טומאתו בזובו, וטמאתו בזובו היא תלויה ואינה תלויה בימים. בזובו רר זוב מלמד שמטמ' בג' ראיות (נדה מג, ב). ותורת הזבה בימים, שנ' (ויקרא טו, כה) ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים, ימים ב' רבים ג', ואם ראתה אשה כמה ראיות ביום אחד אינה זבה עד שתראה ג' ימים. וזהו שאמרו לר' מאיר זבה תוכיח, שאם קרבה ראיותיה ביום אחד אינה זבה, כך השור אם נגח ביום אחד כמה נגיחות אינו מועד. פי' וזאת תהיה טמאתו בזובו לימד כי טמאת הזב בראיות, וכת' וזאת למעוטי הזבה שאין טומאתה בראיות. ולא יתכן למעט מוזאת הזב מליטמא בימים ולומ' וזאת טומאתו בראיות ולא בימים, דקיימ' לן (עי' קידושין ה, א;) דכי ממעט קרא, מן העניין דמרבה כותיה ממעטי. וזהו פירושו, מרבה טומאת הזב בראיות ביום אחד, ממעט טומאת הזבה מראיות ביום אחד. ולא יתכן לפרש ולמעט ימים, דהוא מרבה ראיותיו שלזב שקובעין אותו לזיבה. אמ' רב נחמן הלכ' כר' יהודה במועד דאמ' איזהו מועד כל שהעידו עליו ג' ימים שהרי ר' יוסי מודה לו. והלכ' כר' מאיר בתם דאמ' איזהו תם שהתינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח שהרי [ר' יוסי] מודה לו. ואסקינן לה דר' יוסי נמקו עמו, תורתו עמו, כלומ' תורתו גמרא ברורה מסורת בידו. **איבעיא להו שלשה ימים דקתני לייעודי תורא או לייעודי גברא.** למאי נפקא מינה, דאייתו תלת כיתי סהדי בחד יומא, ואשהידו דנגח האי תורא בחד בשבא, ובתרין בשבא תורא אחרינא, ובתלתא בשבא תורא אחרינא. אי אמרת לייעודי תורא, אע"פ שהג' כיתות ביום רביעי העידו נעשה השור מועד וכל מה שיגח מכאן ולהבא נזק שלם משלם. אבל אי אמרת לייעודי גברא, בענין להיות זו העדות כעין התראה לו כדי להזהירו לשמור את שורו, יכול בעל השור לומ' שעד עתה לא הוגד לי ששורי מנגח, מעכשיו אשמרנו. ונמצאו ג' הללו כאילו כת אחת הן שכולן ביום אחד באו, ועדין שור זה תם. **ת"ש אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני ב"ד. העידו בו בפני בעלים שלא בפני ב"ד, בפני ב"ד שלא בפני בעלים, אינו מועד עד שיעידוהו בפני ב"ד ובפני בעלים. העידוהו ב' בראשונה ב' בשנייה ב' בשלישית, הרי ג' עדות והם עדות אחת להזמה. נמצאת כת אחת** א) **זוממת הרי כאן שתי עדיות הוא פטור והן פטורין כו'.** פי' כגון דאתו תרי שהדי אשהידו בפני ב"ד ובפני בעלים דהדין תורא נגח תורא דראובן בחד בשבא במקום פלו', ואתו אחריני ואסהידו דבתרין בשבא נגח האי תורא תורא דשמעו' במקום פלו', ואתו אחריני ואשהידו דבתלתא בשבא נגח תורא דלוי במקום פלו', נעשה השור מועד ומעכשיו כל מה שיגח משלם נזק שלם מן העלייה. נמצאת כת ראשונה זוממת, כגון שבאו עדים ואמרו לאלו העדים עמנו הייתם בההוא חד בשבא במקום פלו' רחוק מן המקום שהעידו כי ראו העדות באותו מקום יותר ממהלך יום, בעל השור פטור הוא מלשלם נזק שעדיין אין השור מועד, ונמצא שלא נגח אלא שתי נגיחות ועדיין תם הוא. והעדים פטורין מלשלם צד המועדות כי לאחר שתתקיים עדות ג' כיתות מתחייב במועדות. וכולן שמקצתן הוזמו ומקצתן לא הוזמו, כשם שפטורין מי שלא הוזמו כך פטורין משהוזמו, וזה דומה לב' עדים שהעידו והוזם אחד מהן והאחר לא הוזם ששניהן פטורין, ולפיכך אמרה הברייתא והן עדות אחד להזמה, כלומ' אינן חייבין לשלם עד שיזומו שלשתן, ובעניין הזה השנייה והשלישית. ואע"פ שהראשונה כשהוזמה פטורה מלשלם צד המועדות שבנגיחה רביעית, משלמת התמות שחייבתו לשלם לראובן עומדת, וכן דין השנייה וכן דין השלישית. אבל אם הוזמו אלו הג' כיתות כולן, משלמת הראשונה מה שחייבתו בעדותה לשלם לראובן, והשנייה מה שחייבתו לשלם לשמעו', והשלישית משלמת מה שחייבתו לשלם ללוי, ושלשתן משלמות, ומשלמות צד מועדות שבנגיחה רביעית. ועל זה נאמ' ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו. ופעמים שמשלמות גם צד התמות שברביעית, היכי דמי כגון שהודה בנגיחה רביעית וקיימ' לן (לעיל טו, ב) פלגו נזקא קנסא ואין אדם משלם קנס על פי עצמו, וכיון שהעידו הללו שהוא מועד נתחייב על עדותם. **השתא דייקינן** מיהא מתניתא. אי אמרינן ליעודי תורא, משכחת לה כגון דאשהידו כחדא כולהו.

א) נ"ל 'ראשונה'.

אלא אי אמרת לייעודי גברא ° לימרו הנך קמאי אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ולייעודי תורא מי ניחא ולימרו הנך בתראי אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן א) [א] דקמרמזי רמוזי רב אשי אמר [ב] כשבאו רצופים ב) רבינא אמר [ג] במכירין בעל השור ואין מכירין את השור אלא היכי מייעדי ליה דאמרי תורא נגחנא אית לך בבקרך אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא אבעיא להו המשסה כלבו של חבירו בחבירו מהו משסה ודאי פטור בעל כלב מאי מי אמרינן מצי א"ל אנא מאי עבידנא ליה או דלמא אמרינן ליה כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה ומשתסי לא אבעי לך לאשהוייה אמר רבי זירא ת"ש ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח הא נוגח חייב אמר אביי מי קתני נגח חייב דלמא הא נגח לא הוי תם ובההיא נגיחה לא מחייב ת"ש ג) שיסה בו את הכלב שיסה בו נחש פטור מאי לאו פטור משסה וחייב בעל כלב לא אימא פטור אף משסה אמר רבא אם תמצי לומר [ד] המשסה כלבו של חבירו בחבירו חייב [ה] שיסהו הוא בעצמו פטור מאי טעמא ד) כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור א"ל רב פפא לרבא איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך ה) דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת א"ל [ו] אנא בההיא חיובי מחייבנא דאמרינן ליה ° כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא:

מתני' ו) שור המזיק ברשות הניזק כיצד [ז] נגח נגף נשך רבץ בעט ברשות הרבים משלם חצי נזק ברשות הניזק ז) רבי טרפון אומר נזק שלם וחכמים אומרים ח) [ח] חצי נזק אמר להם רבי טרפון ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם מקום שהחמיר על הקרן ברה"ר לשלם חצי נזק אינו דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה"ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק אמר להם ט) אף אני

לא

אלא אי אמרת לייעודי גברא. בעינן ג' ימים ועל כל נגיחה ונגיחה צריך להעיד ביומיה ולא משכחת לה דמשוו ליה מועד אלא בג' ימים לימרו הנך קמאי כו': **ולייעודי תורא מי ניחא.** נהי דקמאי ודאי לייעודיה נתכוונו שהרי יודעים שאין על ניזק השלישי לתבוע נגיחות ראשונות אלא כדי לייעדו ולחייבו נ"ש. אלא הנך בתראי שצריכים לו בלא עדות ב' הכתות ולחייבו ח"נ: **לימרו אנן נאו לייעודי אתינן.** ולא הוה ידעינן בהנך כיתות אלא לחיוביה פלגא נזקא (א) ואין עלינו לשלם אלא חצי הנזק: ה"ג **דקא מרמזי רמוזי.** כלומר לייעודי תורא ניחא וביום אחד וכגון דקא מרמזי רמוזי כת עידי ראשונה לעידי כת שלישית שיעידו הלכך ודאי אחרונים נמי לכך נתכוונו והיו יודעים בראשונים וכך שמעתי: **רב אשי אמר.** לעולם לאייעודי תורא ניחא דמוקמינן לה כשבאו רצופים כולם באו ביחד דהשתא ודאי ידעי הני בהני: **ואין מכירים את השור.** הלכך לא נתכוונו אלא לעשותו מועד שהיו יודעים בעדות הראשונים דמשום חצי נזק כיון דאין מכירים את השור לא אתו ומסהדי דתם אינו משלם אלא מגופו אבל לייעודי גברא לא ניחא דמצו למימר קמאי מי ידעינן דלבתר תלתא יומי אתו הני ומייעדי ליה אנן אפלגא נזקא אתינן וליכא למימר בהו אין מכירין את השור ולייעודי אתו דמי הוו ידעי דסופו לחזור לנגוח שניה ושלישית: **כלבו של חבירו בחבירו.** לוי המשסה כלב ראובן בשמעון: **ודאי פטור.** דגרמא בנזקין הוא: **הא נגח.** שור אחר על ידי משמוש התינוק חייב ואע"פ דשסוי הוא: **דלמא.** אע"פ דנגח תם הוא דלא הוי ובההיא נגיחה לא מחייב והאי דקתני ואינו נוגח לשוייה תם קתני: **ששהו בעצמו.** שנשך הכלב את המשסה בעל הכלב פטור: **בעטה מהלכת ברבוצה פטורה.** דלא היה לה לרבוץ ברשות הרבים וכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור: **מתני' נגח נגף כו'.** כולן תולדות קרן הן: **שהוא פטור.** כדכתיב ובער בשדה אחר [שמות כב]: **דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** קרן ברשות הניזק שאתה מביא מדין קרן ברשות הרבים דקאמרת קרן שהחמיר עליה ברה"ר אינו דין שנחמיר עליה ברשות הניזק:

לא

לימרו הנך קמאי כו'. הוא הדין דהו"מ למפרך מבתראי [א] שלא ידעו בראשונים כיון שבאו בג' ימים אלא מקמאי פריך בפשיטות טפי: **לימרו** הנך בתראי וכו'. מקמאי לא הו"מ למפרך דמוכח מילתא דלייעודי קאתו מדהמתינו עד נגיחה ג' וא"ת מאי קאמר מנא ידעינן דכל דקאי בבי דינא כו' לוקמא כגון שהיו אחרונים במעמד כשהעידו כת ראשונה וי"ל דעל כרחך איירי כשהעידו כת שלישית תחלה דאי כשהעידו לבסוף אם כן תקשה מקמאי דדלמא לחיוביה פלגא נזקא קאתו דליכא הוכחה במה שהמתינו עד נגיחה שלישית דשמא לא היה להם פנאי לבא לב"ד להעיד אלא כשהמתינו עד כשהעידו כת שלישית אז מוכחא מלתא דלייעודי קאתו: **אלא** דקמרמזי רמוזי. לפי הספרים דגרסי אלא משמע דבעי לאוקמי הכא נמי דקמרמזי רמוזי וניחא אפי' אי לייעודי גברא וכגון שבכל שלשה ימים באו אלו עם אלו וקמרמזי [ב] ולא ברמיזה כההיא י) דהניזקין דהתם מיירי ברמיזה גרועה דלאו מילתא היא א"נ דיני נפשות שאני וכל הנך שנויי בתראי אתו נמי לייעודי גברא כ): **במכירין** בעל השור כו'. ואם תאמר אכתי מצו למימר לחיוביה פלגא נזקא קאתינן אקטן שבשוורים כדתנן בהמניח (לקמן דף לה:) גדי זה אומר קטן הזיק וי"ל [ג] דיכול לומר אחד מהם נאבד א"נ [ד] דנאבד אחד מהם (ב) אחר כל נגיחה [ה] ל) וא"ת [ו] דכיון דאין מכירין את השור שמא אותו שנגח ראשונה לא זהו שנגח שניה ושלישית וי"ל כגון שלאחר שהעידו כולם ראוהו והכירוהו שהיה עושה כל הנגיחות ואם תאמר לייעודי גברא אין העדים שהעידו ביום ראשון יכולין לייעד אלא שחוששין שמא יגח ב' וג' (ג) ויכירו ומטעם זה יכולים נמי לומר לחייבו חצי נזק באנו כשיכירו ואפי' כי אמרינן לייעודי תורא דמלינו למימר דמיירי כשהכירוהו עד שנגח שלשה נגיחות ולאחר שלשה ימים כשבאו להעיד נתערב בין שוורים אחרים הדומים לו או שכחו מה שור היה ואין מכירין אותו בשעת העדות דהשתא ודאי לייעודי קאתו ואף על פי שאין מכירין אותו ישלם נ"ש כשיגח נגיחה רביעית כרבי אחא דאמר בריש המוכר פירות (ב"ב דף צג. ושם) בידוע שזה הרגו [ז] ומ"מ אותם מ) שהכירו תחילה יכולים הם לומר לחייבו חצי נזק באנו כשיכירו דלייעודי גברא נמי לא מצי אמר אלא שחוששין שמא יגח שנים או שלשה ויכירוהו וי"ל דאי לחייבו ח"נ אתו לא היה להם להעיד כלל עד שיכירוהו אבל ודאי לייעודי אתו כי בין לייעודי תורא ובין לייעודי גברא צריכין להעיד קודם נגיחה רביעית דאין הבעלים מתחייבים עד שיודיעוהו תחילה [ח] ולכך צריכין למהר להעיד קודם הכרה וכן פר"ח דהך מתני' בין לייעודי תורא בין לייעודי גברא ובעיין לא אפשיט ותימה דלא משני שאין מכירין השור המנוגח אי נמי שנגח שור של הפקר או של כנעני [ט] או שהעידו שנגח שוורים של עצמו ואור"י דשמא אין העדאה מועלת אלא נ) בפני חיוב ולכך לא מצי למימר שאין מכירים השור המנוגח דאי אין מכירים שמא הוי דכנעני או דהפקר: **המשסה** כלבו של חבירו כו'. [י] לא דמי לשור האצטדין (לקמן דף לט.) שהאדם נלחם עמו להורגו [יא]:

אני

עין משפט נר מצוה

עד א ב ג מיי' פכ"א מהלכות עדות הלכה ח:

עה ד ה מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה יט ועי' בהשגות ובמ"מ סמג עשין סז טור ש"ע ח"מ סימן שה:

עו ו מיי' שם הלכה כ סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' שפט סעיף כ:

עז ז ח מיי' שם פ"א הלכה ז ח סמג שם טוש"ע שם סעיף יא:

מוסף רש"י

שיסה. גירה (סנהדרין עו:). **ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה.** ואע"ג דברה"ר חייבת הכא פטורה, דכל המשנה כגון זו שרבצה ברה"ר ובא אחר כו' (לעיל כ.). **שור המזיק ברשות הניזק כיצד.** דקמפרש לכולהו מועדין דפרק קמא וקמפרש נמי שור המזיק ברשות הניזק כיצד (לעיל טז.).

רבינו חננאל

אלא אי אמרת ליעודי גברא ולעולם לא הוי מועד עד שיעידו הללו ג' כיתות בשלשה, לימרו הנך שהדי קמאי דאשהידו עליה דנגח בחד בשבא לתורא דראובן מי הוינן ידעי דלמחר וליום אחרינא אתו שהדי אחריני ומשהדי עליה דחשבת לן לתלתא כיתי כי חד לחיובינן, דייקינן מינה דליעודי תורא הוא. ואמ' ליה רב כהנא לרב אשי, וי"א כי רב אשי הוא האמ', וליעודי תורא מי ניחא, הכי איכא למימר נימרו קמאי מי ידעינן דכל דקאי בבי דינא לאשהודי להאי תורא אתא דחשבת לן כת אחת, אנן לחיוביה פלגו ניזקא קא אתינן, וכיון שהוזמו שילמנו צד תמות, אבל בצד מועדות לא העדנו. הנה אפילו לייעודי תורא לא משכחת לה. אלא מאי אית לך למימר, דאיכא שהדי דחזו להו בהתקבצם בב"ד מרמזי רמוזי אהדדי, כלומ' זאת אומרת לכת האחרת הגישו העידו והנה אנחנו עוד מעידין אחריכן, דלא יכלי למימר לא הוינן ידעי דלאשהודי בהאי אתו. אפי' תימ' ליעודי גברא, שנזדמנא להללו ג' כיתות, אחת שהעידה תמול והאחרת שהעידה שלשום ישיבה בב"ד כאחת עם הכת השלישית שבאה להעיד היום, ומרמזי אהדדי ואמ' אלו שתי הכיתות לכת השלישית העידו גם אתם כאשר היעדנו אנו, שנחשבין כולן עכשיו ככת אחת, ואינן יכולין לומ' מי הוינן ידעין דלמחר וליומא אחרא אתו אחרינ' ומשהדי, דהא איתבריר דהוו ידעי, וכיון דאיתזמו חשבינן להו ככת אחת. **רב אשי אמ' כגון שבאו רצופין,** וטע' חדא היא, מיהו אמ' לך רב אשי כיון דחזינן להו דאתו לבי דינא רצופין, אע"ג דלא חזינן להו דמרמזי, ככת אחת חשבינן להו. וליעודי תורא וליעודי גברא, חדא אורחא וחדא טעמ' לתרויהו. **רבינא אמ' במכירין בעל השור** והעידו ב' ביום ראשון כי ראינו שור שפירש מן השורים שלפלו' ונגח שורו שלראובן, מזהירין אותו ב"ד לשמור כל בקריו. והעידו אחרים כי ביום שני ראינו שור שפירש מבקרו שלפלו' ונגח ביום שני שורו שלשמעון, והעידו אחרים כי פירש שור מן השורים שלפלו' ונגח ביום שלישי שורו שללוי. ונזדמן להן לאלו ג' כיתות שראו בבת אחד אחד מן השורים שהעידו על בעליהן כי ראו בכלל בקרו שור נגח, ואמרו הכת הראשונה שזהו השור שהעדנו על בעליו ביום ראשון, והעידה הכת השנייה כמוה והשלישית כמוהו. נמצאו ג' כיתות בעדות בעלין ובעדות אחת לגבי השור. וכי היכי דאיכא למימר מיהא מתניתא ליעודי תורא הם, הכי איכא למימר לייעודי גברא, ובעייא לא איפשיטא. **ועוד דברים הללו שפירשנו,** מבוארין למבינים בפ' שור שנגח ד' וה' שוורים. **איבעיא להו המשסה כלבו שלחבירו באחר והזיקו מאי.** משסה ודאי פטור, בעל הכלב חייב אילא, ולא איפשיטא. **ת"ש שיסה בו כלב שיסה בו נחש פטור.** אוקימנה פטור אף משסה. אמ' רבא אם תימצא לומ' המשסה כלבו שלחבירו בחבירו חייב בעל הכלב, שיסהו בעצמו פטור. פי' כגון ראובן ששיסה כלבו שלשמעון על עצמו והזיק הכלב ההוא את ראובן, פטור שמעון בעל הכלב. מאי טעמ', כל המשנה, כגון ראובן זה ששיסה הכלב ובא הכלב ושינה והזיקו פטור בעל הכלב. ואע"ג דרבא בבעיטא מהלכת ברבוצה מחייב (לקמן לב, א), בהא פטור. **וקיימ' לן** שיסה בו כלב שיסה בו נחש, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. **מתני'. שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח וכו'.**

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין פו:], ב) [לקמן מא.], ג) לעיל כג:, [וש"נ], ד) [לעיל כ.], ה) לעיל כ. לקמן לב., ו) לעיל טז., ז) [לעיל יד. וש"נ], ח) [לעיל טו:], ט) [בסה"מ לא גרס אף], י) [נ"ל דהנחנקין פו:], כ) [ועי' תוספות סנהדרין פו: ד"ה קמ"ל], ל) הוא גליון. רש"ל, מ) נ"ל שהעידו. מהר"מ, נ) נ"ל בבני,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לימרו וכו' פלגא נזקא אתינן ואין עלינו: (ב) תום' ד"ה במכירין וכו' דנאבד אחד מהם (אחר כל נגיחה) תא"מ ונ"ב ס"א אחר כל הנגיחות: (ג) בא"ד שמא יגח שנית ושלישית ויכירוהו ומטעם זה וכו' באנו כשיכירוהו כצ"ל וכן לקמן:

גליון הש"ס

גמרא לימרו הנך קמאי. עיין ב"ב דף נו ע"ב תוספות ד"ה משלשין: **שם** כי אית לך רשותא כו'. עיין לקמן דף כז ע"ב תוספות ד"ה אמאי פטור:

מוסף תום'

א. דלימרו. רשב"א. ב. (ב)רמיזה הידועה וניכרת וכן פירש ר"ח ז"ל כלומר זאת הכת אומרת לכת האחרת הגישו נא והעידו והנה אנחנו עוד מעידים אחריכם. רשב"א. ג. דשאני התם ששניהם לפנינו, אבל הכא וכו'. רשב"א. ד. שידוע. ר"פ. ה. דמצי למימר דהיינו אותו שנגח ולא מצו לחיובי ח"נ. ר"פ. ו. היכי אתו לייעדו. ר"פ. ז. דתלינן ביה כל הנגיחות. תוס' ב"ב לג ע"א ד"ה רבי אחא. ח. דכי נמי אמרינן לייעודי תורא, בעינן שיודיעוהו קודם נגיחה רביעית, דנהי דלא צריך לייעדו בין נגיחה לנגיחה היינו משום דלא בעינן שיהא פושע בג' פעמים, מ"מ בעינן שיודיעוהו קודם נגיחה רביעית כדכתיב והועד בבעליו ולא ישמרנו שמחמת חסרון שמירה הוא נוגח וע"י פשיעתו שידע שהוא נגחן. ר"פ. ועי' תוס' לעיל כג ע"ב ד"ה ולא ישמרנו. ט. ואע"ג דאמרינן לקמן בפרק דו"ה דמועד לעכו"ם לא הוי מועד לישראל, הני מילי לענין נפשות אבל לענין ממון לא מסתבר למימר הכי. הרא"ש בשיטמ"ק. י. וא"ת ליפשוט ליה ממתניתין דתנן שור האיצטדין פטור דכתיב כי יגח ולא שיגיחוהו אחרים, והכא נמי נדרוש ולא שישסוהו אחרים. תר"ת ור"א. יא. וכמו אונס הוא, אבל כלב שאינו אונס לישוך אין לנו לפוטרו בשביל שישסוהו אחרים. תר"ת ור"א. ועי' נמוק"י.

לא אדון קרן מקרן אני אדון קרן מרגל ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברה"ר החמיר בקרן מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק אינו דין שנחמיר בקרן אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה"ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק: **גמ'** ור"ט לית ליה דיו והא דיו דאורייתא הוא [א]דתניא מדין ק"ו כיצד [1]ויאמר ה' אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים ק"ו לשכינה ארבעה עשר יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון [ב]כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו התם שבעה דשכינה לא כתיבי אתא ק"ו אייתי ארבסר אתא דיו אפיק שבעה ואוקי שבעה אבל הכא חצי נזק כתיב ואתא ק"ו ואייתי חצי נזק אחרינא ונעשה נזק שלם אי דרשת דיו אפריך ליה ק"ו ורבנן שבעה דשכינה כתיבי תסגר שבעת ימים ור"ט ההוא תסגר דדרשינן דיו הוא ורבנן כתיב קרא אחרינא [2]ותסגר מרים ור"ט ההוא דאפי' בעלמא דרשינן דיו ולא תאמר הכא משום כבודו של משה אבל בעלמא לא קמ"ל א"ל רב פפא לאביי והא האי תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו דתניא קרי בזב מניין ודין הוא מה טהור בטהור טמא בטמא טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא וקא מייתי לה בין למגע בין למשא ואמאי נימא אהני ק"ו למגע אהני דיו לאפוקי משא וכי תימא למגע לא אצטריך ק"ו דלא גרע מגברא טהור איצטריך סד"א [3]מקרה לילה כתיב מי שקריו גורם לו יצא זה שאין קריו גורם לו אלא דבר אחר גרם לו קמ"ל מידי ולא ד"א כתיב ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא לא ר"א ולא רבי יהושע [ג]דתנן [ד]שכבת זרע של זב מטמא במגע ואין מטמא במשא דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר [א]אף מטמא במשא [ה]לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה הא לאו הכי לא אלא האי תנא הוא דתנן [ו]למעלה מהן

זובו

לא אדון קרן מקרן. כדאמרן לעיל אלא קרן מרגל מקום שהחמיר עליו בשן ורגל אינו דין שנחמיר בקרן: **דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** דסוף סוף אי לאו קרן ברה"ר לא משתכחת לד' ק"ו: **גמ' והא דיו דאורייתא הוא דתניא.** גבי י"ג מדות בתורת כהנים מדין ק"ו וכו': **היכא דמפריך.** ומתניתין אי דרשת דיו מיפרך ק"ו כוליה ולא גמרת בה מידי כדמפרשינן דהתם שבעה דשכינה כו': **הכא חצי נזק כתיב.** ומשמע נמי ארשות הניזק ואי דרשת דיו ואוקמת ליה ברשות הניזק אחצי נזק לא אגמרינן ק"ו מידי: **ור"ט ההוא תסגר.** לאשמועינן דדרשינן דיו הוא דאתא דאי לא כתיב הכי הוה מוקמינן ליה אארבסר: **דאפי' בעלמא דרשינן דיו.** ומייתורא דקרא גמרינן ליה: **קרי בזב מניין.** קריו של זב מניין שתהא הטיפה מטמאה במגע ובמשא כטיפה של זוב דקי"ל במסכת נדה (דף נה.) שמטמאה במשא וקרי לא דמי לזוב כדאמר בפרק בנות כותים (שם דף לה:) זוב דומה ללובן ביצה המוזרת קרי דומה ללובן ביצה שאינה מוזרת: **ומה.** רוק שהוא טהור באדם טהור הוי טמא ומטמא במשא באדם טמא כגון זב כדכתיב[ח] וכי ירוק הזב בטהור דמשמע במה שביד הטהור כדדרשינן במסכת נדה (דף נה:) דהיינו משא וכתיב[ט] וכבס בגדיו כו' קרי שטמא בטהור הטיפה מטמאה במגע כדכתיב[י] וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו' ואדם נמי מטמא במגע כדכתיב[כ] או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וגו' ודרשינן במסכת נדה בפרק יוצא דופן (דף מג:) מנין לרבות את הנוגע בשכבת זרע ת"ל או איש אינו דין שיהא טמא בזב: **וקמייתי לה בין למגע בין למשא.** כי רוק: **ואמאי נימא ק"ו אייתי מגע ודיו אפיק משא.** דהא קרי של טהור אינו מטמא במשא: **מידי ולא ד"א כתיב.** מקרה לילה כתיב בין בטמא בין בטהור משמע הלכך למגע לא אצטריך ק"ו: **ומאן תנא דשמעת ליה כו'.** דקאמר דמהאי ק"ו מפיק מגע ומשא מני לא ר"א ולא רבי יהושע: **למעלה מהן.** משלשה אבות הטומאות דשרץ ושכבת זרע וטמא מת דקתני לעיל מהן מתני' במסכת כלים ואינם מטמאין אלא במגע:

זובו

אני לא אדון קרן מקרן. לדבריהם קאמר להו דלדידיה לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו וא"ת מה לשן ורגל שכן הזיקן מצוי תאמר בקרן שאין הזיקו מצוי כ"כ דבחזקת שימור קיימי למ"ד פלגא נזקא קנסא [ל]ואין לומר מרשות לרשות גמרינן ומה רה"ר שהקיל בה לענין שן ורגל החמיר בה לענין קרן רשות הניזק[א] לא כל שכן[ב] דמ"מ שייך למפרך שפיר כדמשמע לקמן דבעי למילף כופר שלם בתם בחצר הניזק מנזקין דרגל ופריך מה לנזקי' דרגל שכן ישנן בהא וי"ל דלאו פירכא היא דאין חומרא זו מועלת[ג] לחייבו ברה"ר[ד] והכי דיינין ק"ו ומה שן ורגל שאין חומרות מועילות לחייבו ברה"ר (א) כ"ש כו'[ה] [מ]ובפ"ק דזבחים (דף י.) גבי שוחט לשמה לזרוק דמה שלא לשמה דפסול מק"ו דשוחט חוץ לזמנו דכשר ופריך מה לחוץ לזמנו שכן כרת אע"פ שאין חומרא זו מועלת [נ]לחוץ לזמנו לפסול חומרא שהחמירה תורה שאני דכיון שהחמירה תורה חומרא זו החמירה חומרא אחרת[ו] וא"ת והיכי קאמרי רבנן דיו כל ק"ו כך הוא דבשביל חומרא אחריתי קטנה שיש בזה[ז] מה שאין בזה[ח] יש ליתן בחמור כל החומרות שבקל וי"ל כיון שהחומרא מעין הדין שאנו באין ללמוד[ט] שייך לומר דיו שפיר וא"ת בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה:) אמר ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו ומה עבודה שהיא דוחה שבת קבורת מת מצוה דוחה אותה שבת שנדחית מפני עבודה אינו דין שתהא מת מצוה דוחה אותה והשתא נימא[י] כמו שאינה דוחה את העבודה אלא בשב ואל תעשה כך אל תדחה שבת אלא בשב ואל תעשה[יא] וי"ל כיון דגוף העבודה נדחית מפני קבורת מת מצוה אין לנו לומר שתהא °חמורה ממנה בשום מקום[יב]: **ק"ו לשכינה י"ד יום.**[יג] אור"ת[יד] משום דאמרינן [ס]בהמפלת (נדה דף לא.) שהאב והאם נותנין בו כל אחד ה' דברים והקב"ה נותן בו י' דברים[טו] וי"מ דנקט י"ד יום כנגד שני הסגרות דאין הסגר פחות מז' ימים[טז] וכן מוכח בתוספתא דמסכת אבות[ע]: **והא האי תנא דלא דריש דיו.** וכולהו מידחו ותימה דבפרק השואל (ב"מ דף לה.) [יז]פריך הניחא למאן דאית ליה דיו אלא למאן דלית ליה דיו מאי איכא למימר ואף על גב דהתם לא מפריך קל וחומר[יח] ויש לומר דפריך למאי דס"ד מעיקרא להנך אמוראי[יט]:

מידי ולא ד"א כתיב. תימה דנימא דלהני ק"ו למגע ומשא לטומאה גופיה ולהני דיו לומר דלא מטמא אדם לטמא בגדים[כ] ובריש מסכת כלים ובסוף מסכת זבים משמע דש"ז של זב מטמא אדם לטמא בגדים וכ"ת לא שייך דיו לחלק בטומאה שלא מצינו שום דבר שמטמא במשא שלא יטמא אדם לטמא בגדים[כא] הא לעיל (דף יח:) אמרינן כי האי גוונא לר"ט אהני ק"ו לנ"ש ואהני דיו למגופו ואע"פ שלא מצינו כ"ש מגופו וכן לקמן גבי מפץ אומר אהני ק"ו לטומאת ערב ואהני דיו לטומאת ז' ואע"פ דלא מצינו דבר הנוגע במת שלא יטמא ז' ושמא יש לנו לחלק דנ"ש ומגופו שני דברים הן ואין זה לחלאין[כב] וכן לקמן יש דברים הנוגעים במת שאין להן טומאת ז' ואין נעשים אב הטומאה[כג] כגון אוכלין ומשקין וכלי חרס אבל הכא כיון שיש בו טומאת משא אי אפשר להיות לחלאין וכן בפ"ק דפסחים (דף יח: ושם) ילפינן משקין הבאין מחמת שרץ ממשקין הבאין מחמת כלי ולא אמר דיו שיהיו שניים כמותם[כד] דלא מצינו דבר הנוגע בשרץ שלא יהא ראשון[כה] וא"ת ולימא דלהני ק"ו למגע[כו] לטמא אדם לטמא בגדים כרוקו ואהני דיו לאפוקי ממשא וי"ל הא נמי הוי לחלאין דלא אשכחן מידי שמגעו מטמא אדם לטמא בגדים שלא יטמא במשא ואדרבה אשכחן מרכב בריש מסכת כלים שמגעו מטמא אדם ולא לטמא בגדים ומשאו מטמא אדם לטמא בגדים וא"ת ולימא אהני ק"ו למשא ואהני דיו לאפוקי מגעו שלא יטמא אלא אדם לחודיה ולא לטמא בגדים שיהא דינו כמרכב הא נמי ליתא ולאו פירכא היא דמשא דלא כתיב ביה כלל ילפינן מק"ו ומגע דכתיב ביה לא נגיא לכל דין מגע רוק מק"ו[כז]: **אלא האי תנא הוא.** והני תנאי דאייתי פרק בתרא דנזיר (דף סו.) ותנא דמתני' דהתם קסברי ש"ז של זב מטמא במשא לא שייך לאתויי כלל הכא דהתם כולהו סברי דוקא קרוב לראיית זיבה מעת לעת או יומו מטמא ש"ז[כח] והכא בעי לאתויי תנא שיטמא במשא כל ז' בק"ו מרוקו וא"ת בפרק בנות כותים (נדה דף לד:) דקבעי רב יוסף ראייה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא כו' ואמאי לא פשיט דמטמא במשא מק"ו מרוקו דטהור כמו קרי של זב דהכא וי"ל דבעיין דהתם לאו אליבא דרבי טרפון אלא אליבא דרבנן דלית להו דיו היכא דמפריך קל וחומר:

מסורת הש"ס

א) ב"ב קיא. זבחים סט:, ב) [לעיל יח:] (וש"נ), ג) צ"ל דתניא, ד) [נזיר סו.], ה) [נדה כב.], ו) כלים פ"א מ"ג, ז) ס"א חמור, ח) [ויקרא טו], ט) [שם], י) [שם], כ) [שם כב], ל) עיין ר"מ, מ) [ועיין תוספות קדושין ד: ד"ה מה ליבמה], נ) לשוחט חוץ לזמנו. ר"מ, ס) [שם משמע שהאב והאם נותנין רק תשעה וכן הקב"ה ועי' בעין יעקב שם צ"ע קצת ועי' בתוס' ב"ב קיא. ובתוס' זבחים סט: ד"ה ק"ו וכפי מה דאיתא בשאלתות פרשה יתרו סימן נ"ו א"ש], ע) [עיין מ"ש בתוס' ב"ב קיא. ד"ה ק"ו],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אני וכו' שאין חומרות מועילות לחייבו ברה"ר מועילות ברשות הניזק לחייב (קרן) נ"ש כו':

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אני וכו' בפה"ד חמורה ממנה בשום מקום. עיין יבמות דף ז ע"א תוס' ד"ה ומה עבודה ובמהרש"א שם:

מוסף תוס'

א. שמחייבת שן ורגל. תר"ת ור"א. ב. שיתחייב קרן וכו', והכי קאמר מה [את] שן ורגל מחייבת חצר הניזק כ"ש שיחייב את הקרן. תר"ת ור"א. ועי' מהר"ס. ג. כלום בשן ורגל. תוס' קידושין ד ע"ב ד"ה מה. ד. חצי נזק כקרן, וכל זה אשים בק"ו. תוס' קידושין שם. ה. חייבין ברה"נ נ"ש, קרן שאע"פ שאין הזיקו מצוי חייב ברה"ר ח"נ אינו דין שחייב ברשות הניזק נ"ש. תוס' קידושין שם. דכל פירכא שהיא סברא ואינה כתובה אינה פירכא ונכניס אותה בתוך הק"ו. הרא"ש בשיטמ"ק. ו. דודאי חומרא של סברא ניתנה להשים בק"ו, אבל הכתובה בפסוק אין להכניס בק"ו דיש לנו לומר שהיא הגורמת מעלה. תוס' קידושין ה ע"א ד"ה שכן. וע"ע תוס' חולין פה ע"א ד"ה מה למילה. ז. בלמד. הרא"ש בשיטמ"ק. ח. במלמד, ואפי' יש כמה חומריות במלמד שאין בלמד, מ"מ בשביל חומרא אחת שנמצאת בלמד. הרא"ש בשיטמ"ק. ט. נ"ש בחצר הניזק מכח חומרא שנמצאת בקרן שחייב ח"נ ברה"ר. הרא"ש בשיטמ"ק. י. דיו. תוס' סנהדרין לה ע"ב ד"ה שבת. יא. ולמאן דלית ליה דיו היכא דמיפריך ק"ו ניחא. תוס' סנהדרין שם. יב. דלכל הפחות לא גרע [מת מצוה] מעבודה. תוס' סנהדרין שם. יג. תימא אי משום כבוד שכינה הוה לן למימר לשכינה אפילו לעולם נמי. רבינו ישעיה בשיטמ"ק. יד. דמשום הכי נקט י"ד. תר"ת ור"א. טו. כנגד שניהן. תוס' ב"ב קיא ע"א ד"ה ק"ו. טז. [וא"כ] ק"ו לשכינה יותר מעט מז', וכיון דאפיקתיה מז' דהיינו הסגר אחד אוקמה אשני הסגרות. תוס' ב"ב שם. דלא מצינו יותר משני הסגרות, וכלשון הזה מצינו בפרקי דר' אליעזר ק"ו לשכינה שתי הסגרות. תוס' זבחים סט ע"ב ד"ה ק"ו. יז. גניבה ואבידה בשואל מנא לן גמר משומר שכר ודיו לבא מן הדין להיות כנדון מה גניבה ואבידה דש"ש פטור בבעלים אף גניבה ואבידה דשואל פטור בבעלים. תר"ת ור"א. יח. דאהני ק"ו לחייב בגניבה ואבידה ואהני דיו לפטור בבעלים, וא"כ לכו"ע אית להו התם דיו ומאי קפריך. תר"ת ור"א. יט. דפליגי אפי' היכא דלא מיפרך. תוס' ב"מ לה ע"א ד"ה הניחא. כ. שעליו. תר"ת ור"א. כא. [ו]אין לנו לומר טומאה חדשה שלא מצינו כיוצא בה. ר"פ. כב. כי יכול להיות שאם ירצה הניזק שלא להשתלם מעליה ורוצה להשתלם מגופו [נ"ש] יכול לעשות כן. גליון בשיטמ"ק. כג. אלא ראשון. תוס' פסחים יח ע"ב ד"ה דיו. כד. ואהני ק"ו דלטמא ואהני דיו דיהיו שניים. תוס' פסחים שם. ואוכלין הנוגעין בהן לא פסלי תרומה. תוס' שבת יד ע"ב ד"ה דכתיב. כה. הלכך אין לחלק בהכי. תוס' פסחים שם. כו. לטמויי במגע טומאה חמורה. ר"פ. כז. כיון דמגע טומאתו כתיבא בהדיא מאו איש אשר תצא ממנו ודרשינן לרבות את הנוגע, וזב לא גרע מאדם טהור דתרווייהו נפקא מהאי קרא דסתמא כתיב, ומשאו לא אתי אלא בק"ו, אין לנו להחמיר במשא טפי ממגע. ר"פ בשיטמ"ק. כח. כדקתני [נזיר סה ע"ב] שרגלים לדבר, משמע לפי שהוא סמוך לראיה דזיבה הוא דאיכא רגלים לדבר שע"י זיבה בא הש"ז, [ו]כדמשמע נמי בפ"ק דיומא דע"י חימום באים שניהם. תוס' שאנץ בשיטמ"ק.

עין משפט נר מצוה

עח א מיי' פ"א מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה יד:

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק יָרַק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכָּלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף: במדבר יב יד
2. וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הֵאָסֵף מִרְיָם: במדבר יב טו
3. כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה לָיְלָה וְיָצָא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: דברים כג יא

מוסף רש"י

מדין קל וחומר כיצד. מנין שהתורה ניתנה לידרש ק"ו (זבחים סט:) בריש תורת כהנים תניא ר' ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת בהן מק"ו ומגזרה שוה ומבנין אב כו' והדר מפרש להו חדא חדא מק"ו כיצד, באיזה ענין אנו דורשין דבר מדבר ע"י ק"ו (רשב"ם ב"ב קיא.). **הלא תכלם.** לשון תימה הוא ולשון ק"ו (זבחים סט:). **דיו לבא מן הדין להיות כנדון.** לפיכך אף בנזיפתי תסגר שבעת ימים (במדבר יב יד). הכתוב למדך שאין רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנידון, דכתיב תסגר שבעת ימים (זבחים סט:) כלומר לא להחמיר בחמור מבקל, הואיל ובא ללמוד מן הקל, אלא דיו ללמד שיהא כמלמד, כלומר דיו לבא מן הדין כו' (רשב"ם ב"ב שם). **כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו.** כגון אי הוה אמרינן דיו דלא משלם אלא פלגא, מאי אהני לן ק"ו, הא מקרא נמי שמעינן שברשות הניזק לא גרע, דהא בקרא דנגיחתם לא כתיב רשות הרבים (לעיל יח:). **לפי שאי אפשר.** לראות שכבת זרע הבאה מן הזב בלא טיפת לחלוחי זיבה (נדה כב.).

רבינו חננאל

ור' טרפון לא דרש דיו, והא דיו דאורייתא היא דתניא מדין ק"ו כיצד ואביה ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים, (במדבר יב, יד) ק"ו לשכינה י"ד. אשכחן נמי בשחיטת קדשים פ' חטאת העוף בסופו (זבחים סט, ב), ולר' מאיר לית ליה דיו והא דיו דאוריית' הוא דכתי' ויאמר יי' אל משה ואביה ירק כו'. ואמרי', לעולם אית לר' טרפון נמי דיו היכא דלא מיפרך ק"ו, כגון נזיפת ז' שאין כתיב אפי' ז' ובא בק"ו מאביה שיש לו ז' והוא קל, דין הוא להיות לשכינה שהיא חמורה ממנו י"ד. יבא דין דיו לבא מן הדין להיות כנדון והוציא ז' מי"ד, נשארו ז', אהני ק"ו ללמד ז' לשכינה, כי האי גונא אית ליה לר' טרפון דיו. אבל היכא דמפריך ק"ו לגמרי לא דריש. ואיך מפריך הכא ק"ו, דדרשינן הכי מה מקום שהיקל על הרגל ברשות הרבים שהיא פטורה החמיר בקרן, שנ' (שמות כא, לה) וחצו את כספו, לא שנא רשות הרבים ולא שנא חצר הניזק לא, דלא גרעא רשות הניזק מרשות הרבי'. מקום שהחמיר על הרגל ברשות (הרבי') [הניזק] נזק שלם, אינו דין שנחמיר על הקרן ברשות הניזק נזק שלם. ואם תאמ' דיו לקרן ברשו' הניזק להיות כקרן ברשו' הרבי' חצי נזק, איפריך ק"ו, וחזר הדין לתחילתו, דהוא מקודם שנדין ק"ו אוקימ' חצי נזק דקרא אפי' ברשו' הניזק, דלא גרע מרשו' הרבי'. **וראינ"ו לרבותינ"ו הגאוני"ם פי' כ"ך**, ומה הרגל שהיא קלה ברשו' הרבים ושאינה חייבת נזק שלם חייבת ברשו' הרבי' חצי נזק צרורות, ודכותה הקרן ברשו' הרבי' נזק שלם וממילא למידין קרן מקרן. ואמרו לו דיו לקרן ברשו' הניזק להיותו כקרן ברשו' הרבי', חצי נזק צרורות. כשם שהקרן ברשו' הרבי' חצי נזק כך ברשו' הניזק חצי נזק. **ואיכ"א ע"ל הא"י פירוש"א פירכ"א.** **ואקשי'** וליכא תנא דלא דריש דיו ואע"ג דלא מפריך ק"ו, והתניא קרויו בזב מנא לן דטמא, ודין הוא טהור בטהור, והוא הרוק שלכל אדם שהוא טהור וגם רוקו טהור, בזב טמא שנ' (ויקרא טו, ח) וכי ירוק הזב וכו'. טמא בטהור, והוא הקרי, אינו דין שיהא טמא בזב. פי' הרוק שהוא באדם טהור, טהור. הנה רוקו שלכל אדם שהוא טהור רוקו טהור אבל רוקו שלזב טמא, קרי שהוא טמא בכל אדם טהור, אינו [דין] שיהא טמא אפי' בזב. והעמיד קירויו שלזב כזובו שמטמא אפי' במשא, והיה לו לדרוש לדון דיו לקירויו שלזב להיות כקרויו שלטהור, מה זה קירוי שלטהור מטמא במגע ולא במשא, אף זה שלזב כך. וכיון שלא דרש כך, ש"מ דלא דריש דיו, ואע"ג דלא מיפריך ק"ו. **ואוקימנא** דלמגע לא איצטריך ק"ו דלא גרע מן גברא טהור, דהוא בעל קרי, דמטמא במגע. ואע"ג דאמרי' איצטריך ק"ו למגע, כבר נדחה האי סברא, דאיתקשה מאן דאית ליה האי סברא ומייתי לה מדבר אחר. אקשי' עליה מידי דבר אחר כת', ועמדה הברייתא דלמגע לא צריך ק"ו, ולא גרע מגברא טהור. וכי איצטריך ק"ו לאייתויי קירויו שלזב לטמא במשא, ואי דריש דיו למעוטי מלטמא במשא איפריך ק"ו, ומשום האי לא דריש האי תנא דיו, דסבר לה כר' טרפון. **ומאן האי תנא דשמעת ליה דאמ' שכבת זרעו שלזב מטמא במגע ובמשא, לא ר' אליעז' ולא ר' יהושע, דתניא** (נזיר סו, א) **שכבת זרעו שלזב כו'.** ואפי' ר' יהושע דמטמא אינו מטמא אלא בימים שרואה בהן הזוב דחייש לצחצוחי זיבה. אבל זב בימי סיפרו, דליכא למיחש משום צחצוחי זיבה, לא. **אלא האי תנא הוא, דתנן** (כלים פ"א מ"ג) **למעלה מהן**